

KAJKAVSKI IKAVCI KRAJ SUTLE

U okviru svojega planski utvrđenoga istraživanja narodnih govora SR Hrvatske, Institut za jezik JAZU povjerio mi je da prikupim dijalekatsku građu na području kajkavskih ikavaca između Marija-Gorice, Harmice i Zaprešića. Na tom sam terenu proučio govorne osobine u ovim selima: Marija-Gorica, Vukovo Selo, Kraj Gornji, Kraj Donji, Harmica, Šenkovec, Laduč, Prudnice, Drinje, Ključ, Prigorje i Brdovec.

O govoru kajkavskih ikavaca do sada je nešto opširnije pisao S. Ivšić,¹ ali se on zadržao samo na akcenatskoj problematici i na nekim problemima oko doseljenja toga stanovništva. I. Brabec također je dao općenite napomene o govoru u tom kraju² i ukratko prikazao njegove osnovne osobine u okviru praćenja jedne fonetske pojave (refleks *a* na mjestu poluglasa) na širem dijalektskom terenu.³

Donosim osnovne rezultate svojega istraživanja, koje treba da, zajedno s rezultatima istraživanja govora kajkavskih ikavaca oko Zdenčine i Horvata, omogući bolje poznavanje toga dijalekta, podrijetlom čakavskoga,⁴ zanimljivoga ne samo lingvistički već i s drugih znanstvenih gledišta (povijesnoga, migracionoga, sociološkoga i dr.).

1. Karakteristika je istraženih govora kajkavskih ikavaca na spomenutom terenu, u koju što ga čine Sava i Sutla, da su međusobno veoma ujednačeni, sa svega jednom znatnijom razlikom (kontinuantna poluglasa),

¹ S. Ivšić, *Jezik Hrvata kajkavaca*, Ljetopis JAZU 48, Zagreb 1935, str. 74-79.

² I. Brabec, *Sutlanski ikavci*, KAJ, Zagreb 1969, br. 5, str. 25-28.

³ I. Brabec, *Sjeveroistočni ikavci*, Ljetopis JAZU 71, Zagreb 1966, str. 327-328.

⁴ Kajkavski su ikavci došli u svoj današnji kraj iz Bosne oko 1560. god., usp. R. Lopašić, *Hrvatski urbari I*, Zagreb 1894, str. 232-234. Znatno raniji datum spominjanja bosanskih doseljenika na području današnjih kajkavskih ikavaca zapazio je I. Brabec u djelu »Germania franciscana«, Innsbruck 1777, str. 128: »Anno 1527 in collibus Berdovicensibus Ecclesiam e Conventum extruerit e Franciscanis, e regno Bosnae ob metum Turcarum fugam cappessentibus, concrederit.« (citat je iz rasprave *Sutlanski ikavci*, KAJ 1969, br. 5, str. 27.

koja to područje podvaja na dva dijela. Budući da je njihovo govorno područje kompaktno i relativno dosta veliko, pučanstvo nema osjećaja manje vrijednosti svojih govornih osobina, pa ih čvrsto čuva.

2. Drukčije nego okolni kajkavski starosjedoci, kajkavski ikavci imaju inventar od 5 fonološki relevantnih vokala (*i, u, e, o, a*), ali se kao pozicione varijante mogu ostvariti i poneki zatvoreni (*e, o*) i otvoreni vokali (*e*), slični paralelnim glasovima u starim kajkavskim govorima. Osobito često alternira postakcenatsko *-u-* sa *-o-* u nastavku instr. sg. f. (*bābum* – *bābom*) i poslijenaglasno *-o-* sa *-o-* u nastavku instr. sg. m. (*s cūgom* – *s cūgom*). Tipična je pojava veoma zatvorenoga *e* u nastavku gen., lok. pl. tipa *rēbre* – *na rēbre* (u svim selima) i gen. pl. kao *jūęc* (Brdovec). Kratko *a* ispred *j* u zatvorenom slogu prešlo je u *e*, a krajnje *j* može se pri tom i izgubiti (*kěj* – *kē*, *děj* – *dē*, *čūdej* – *čūdē*, *Krěj*, *Gōrji* – *Krē Gōrji*, ali samo: *rějši*). Prednaglasno *o* također može alternirati sa *u*: *kušit*, *usamnājst*, *pučesāl*, uz: *tropīne*, *koštjūm* itd.

U prefiksu *raz-* prešlo je *a* u *e* (*resič* »rasjeći«, *rezlīje*, *rezišla se je*), a *o* je dalo *e* u prefiksu *pro-* (*premīni se*). Lične zamjenice 3. lica imaju oblik *ūn* – *ūn*, *unā*, *unō*, *unī* . . . (u pokaznoj zamjenici *ōn* »onaj«, *onā* . . . u nekim selima npr. u Brdovcu i u Marija-Gorici, ostaje *o* neizmijenjeno). Glas *u* mjesto *o* također je i u priloga *ūnda*.

Slogotvorno *r* može u Marija-Gorici i u njezinoj okoliči imati pred sobom kao prizvuk reducirani vokal reda *e*, a često se pred njim ostvaruje i puni vokal *e*, kako je to u susjednim ekavskim kajkavskim govorima.

3. Svi istraženi govori na spomenutom području imaju glas *i* na mjestu nekadašnjega jata, sa svega nekoliko izuzetaka, u kojima je kontinuantata *e*. Ti ekavizmi, očito prastari, nekajkavski, poznati samo određenim čakavskim ikavsko-ekavskim govorima, reliktni su predmigracijskih odnosa i mogu biti dragocjen putokaz pri rekonstrukciji tipologije nekadašnjih čakavskih govora u krajevima iz kojih su doselili današnji kajkavci ikavci. Tako se u svim istraženim selima govori, na primjer, *čista*, *mriža*, *vriča*, *grihotā*, *strilā*, *bubrik*, *gnīzdō*, *brīja* »bređa«, *žrit* »žderati«, *rīžem*, *zīše mi se*, *pripovidā*, *prīk*, *gōri*, *dōli*, *dī*, ali: *sēno* (međutim: *sinōkoša*, kako je to u gotovo svim kajkavskim govorima koji imaju tu riječ), *kōren*, *sēst*, *sedī si*. Govori se *kadī* i *kadē* »gdje«. U *ovdē*, *ondē* krajnje *e* ne mora biti kontinuantata jata, kao ni u riječi *kōren*.

U govoru ima i hiperikavizama, pa se u nekim leksemima glas *i* pojavljuje i na mjestu prvotnoga *e* (*čītiri*). Interesantna je pojava da su i neki tipični kajkavski leksemi najčešće postali »ikavski«: *pōlik* »pokraj«, *vlič* »vući«, *divat* »stavljati«, *čī* (: kajk. *če* »ako«), pa se i kajkavski fonetski lik *čerešna* u najvećem broju sela pretvorio u *čirišja* (usp. nasuprot tomu: *črip*, *črivo*).

U govoru mladih osoba može se sporadički ostvariti i kajkavska kontinuantata jata (*dvē*, *lēn* »lijen« itd.), ali ta rijetka, netipična pojava nimalo ne ugrožava ikavski tip govora.

4. Osim u Brdovcu, u kojem je potpuno preuzeta kajkavska kontinuantna poluglasa (*stolèc, otèc, ocèt, deskà, màsten, žùhek, glādèn, kesnìje – kēsnije* itd.), na području je sutlanskih kajkavskih ikavaca na mjestu nekadašnjega poluglasa glas *a* (*stolàc, žàkaļ, kolàc, prez dasàk, màstan, žùhak, glādàn, ocàt, otàc* itd.). Međutim, i u Brdovcu su poneke riječi sačuvala stariji refleksi (*lovàc, stàrac, jàrac, màša, nòvat – nòvet, mājši* »manji«, *sèdam, òsam, šàpnit, lāhko, lākše*), a i u govorima s kontinuantom *a* postoje neki leksemi s *e* na mjestu poluglasa (*pès, dènes*) ili se kajkavsko *e* u nekih govornika pojavljuje uz obično *a* mjesto poluglasa: *otèc, lonèc, kotèc, čàvel, kladivèc, vùgel, Vuzèm, cùcèk, grāšèk* itd. – *otàc, prì òsam dān, zi snahòm, snahū – snāha, maglā, vòsak, dōbar dān, lāfku nōč* itd. (zabilježeno u Prudnicama).

Na mjestu poluglasa u prijedlogu ili prefiksu sč kajkavski ikavci najčešće imaju *i*, prema kajkavskom refleksu *e* za poluglas, što je karakteristično i za neke druge čakavske govore, koji su bili u bližim dodirima i pod utjecajem kajkavskoga narječja (usp. npr. sjeveročakavske likove *zebrāt, zibrāt*); *zi snahūm, zi sājami, zi ženūm, zislèkla*. Taj se lik veoma često udvostručuje, uza nj prijanja lik prijedloga – prefiksa bez nadoknade za poluglas (*zis prasicum, ziš čàvolom, ziš čovikom*).⁵ Uz takve likove govori se i: *s klūcèm – s klūcūm, z nōžèm – z nōžūm, š čovikom*.

5. Praslavenski nazal stražnjega reda i vokalno *l* dali su *u*, a nazal prednjega reda izjednačen je s etimološkim *e* (*rūkà, zi zūbom, vūk, žūč, jezīk, pēt*).

6. Krajnje *l* u pridjeva obično je prešlo u *u*, poluvokalno *ɥ* ili u *v* (*vèseu – vèseɥ – vèsev, dèbeu – dèbev, uz: vèsel, dèbel, mřzel* »hladan«, *kīsel*). U glagolskom pridjevu aktivnom završetno se *-l* potpuno izgubilo iz domaćega govora, pa su likovi sa *-l* potpuno strani: *bīu, šapnīu, vīdiu, pūstiv, dīu, zēu, prijeu, vīdviu, vūdriv – hudrīu, vbōu, čūv ili čū, zizū se*. U zapadnim se selima krajni diftong u akt. pridjeva glagola na *-ati* najčešće svodi na monoftonško *o*: *posīko, mūčō, kričo, fūčkō, smījo se, donèso, podbrivō se, trèbo*, a tako i *īšo, dōšo, zišo, nāšo* itd., itd. U jednosložnih takvih glagola nema te kontrakcije (*dāu – dāv, znāu – znāv*), a i u višesložnih glagola može biti diftong sačuvan (*kupovāu, povīdau, čītav, česāu* itd.). Ponekad se *o* mjesto diftonga govori i u ptc. akt. glagola s osnovom na *-je-* (*prījo, uz: prijeu*). U Brdovcu je ta kontrakcija redovita u ptc. akt. glagola *īt* i njegovih kompozita, a od glagola na *-ati* samo u onih kojima osnova svršava velarom: *rèko, pèko, mōgo* (tako ponekad i u imenica s osnovom na velar: *vūgo*), iako se može sporadički čuti i u glagola s drugim kojim suglasnikom na kraju osnove (*kōvo*).⁶

⁵ Usp. paralelnu pojavu u gradišćanskim Hrvatima: »Pomozī mi tužnoj, hodi k meni! – Ja sam se pripravil zis mojim jezikom – Tebi se potužit pred visokim nebom.« (gradišćanska narodna pjesma »Tužaljka za starom pravicom«, citat prema. N. Benčić, *Gradišćanski Hrvati između jučer i sutra*, Gradišćanski Hrvati, Čakavski sabor, Zagreb 1973, str. 57).

⁶ Iako je pojava vokaliziranja krajnjega *l* u slogu ili u riječi paralelna s fonetskim stanjem u obližnjim slovenskim graničnim govorima, ipak nije nužno da taj fonetski razvoj pripisujemo isključivo tom susjedstvu. U gradišćanskim čakavaca u Austriji

Prijelaz $l > u, y, v$ ostvaruje se u ponekim riječima i na kraju sloga u sredini riječi, ali to je izuzetno: *pōvdan, peunīca* (Brdovec), *penīca* (Marija-Gorica), ali: gen. sg. *stolcā*, dat. sg. *stolcū, vrtūlka* »vir« itd.

Krajnje *o* u glag. pridj. akt. ne smije se povezivati s paralelnim morfonemom u nekim štokavskim (npr. slavonskim) govovima. Njihov je postanak poptuno različit, a, osim u spomenutim glagolskim pridjevima, *l* je na kraju sloga i riječi u govoru kajkavskih ikavaca gotovo redovito očuvano: *kōl, vōl – vōl, stōl, sōl, pēpel, posāl, kotāl*, gen. sg. *mōlcā, kolcā* itd. Samo u najzapadnijim selima postoji tendencija da se svako *l* na kraju sloga vokalizira: *stōu, obūuke* (akuz. pl.), *kūu* (gen. pl.), *tkāuca* (gen. sg.), *prōdikāunica* (Harmica).⁷

7. Potpuno je prirodno da su okolni starosjedilački kajkavski govori utjecali na govor sutlanskih ikavaca – i to u tolikoj mjeri da su stari čakavci postali kajkavci – s čitavim nizom tipičnih kajkavskih govornih osobina, od kojih su poneke potpuno prodrle u govornu strukturu doseljenoga pučanstva, a poneke žive uz starije, čakavske osobine.

Jedna od najznačajnijih fonetskih osobina svih kajkavaca jest uklanjanje opreke zvučnosti i bezzvučnosti u finalnom položaju. Prijelaz zvučnih suglasnika na kraju riječi u njihove bezzvučne parnjake usvojen je i u govoru kajkavskih ikavaca, ali ipak ne sasvim – veoma se često krajnji zvučni suglasnik tek djelomično obezvučuje.

Od susjednih kajkavskih govora kajkavski su ikavci preuzeli nazalno \hat{f} mjesto prvotnoga \hat{n} . To se nazalno \hat{f} u istočnim govovima gotovo posve denazalizira: *jējček* »janjčić«, *kōj* »konj«, *s kojēm* (instr. sg.), *na koji* (lok. pl.), *s koji* (instr. pl.), *škajēc, žumajěk, bilajěk, kūhja, tajir* itd. (Brdovec). U zapadnim je govovima to \hat{f} više nazalno, a kadšto se može realizirati i \hat{n} : *jāfc* »janje«, *jāfci* (nom. pl.), *kōj, s kojōm, na kōji, s kōji, škāfc, žutājak, belājak : kūhūa, žrvūi, taūir* (Marija-Gorica).

Prijedlog – prefiks u najčešće je prešao u *h*, kako je to u sjevernijih, starosjedilačkih kajkavaca: *h mesitnom koritu, h ōku, h oči* (lok. pl.), *h riči, h nādre, hmrīt, hmit se, hūdre, hudriu, h gōsti* itd. Ipak, govori se kadšto i starije *v*, osobito u istočnom dijelu područja: *v ōku, v gōsti, vūdre*.

Osim u Brdovcu, i skupina se *šč* izgovara kao *hc*, kako je to u zapadnim zagorskim govovima: *hrtihće, puhcān je, hcāp, křhcān, zobihće, strnihće, kosihće, hcēra, prēhcera* itd. U Brdovcu sam u tom položaju zabilježio samo *šč*: *brišćec, gūšćar, šćeknū, šćera, křšćenik*.

zabilježio sam (u Trajštofu – Trausdorf/Wulka): da b zieu zāli dūh, vrāg te i stvōriū, biū, dōšay i sl. Tu su pojavu u gradišćanskim Hrvata, čakavaca, zabilježili i drugi istraživači tih govora, usp. S. Ivšić, *Izabrana djela iz slavenske akcentuacije*, München 1971: *biū, dušau, stūou, sūou* u Celindofu (str. 775), *-l > -u* u Čunovu (str. 777); I. Brabec, *Govor podunavskih Hrvata u Austriji*, Hrvatski dijalektološki zbornik II, Zagreb 1966: *ciu, dāu* u Novom Selu – Neudorf (str. 59); tu fonetsku pojavu u pojedinim čakavskim govovima srednjega Gradišća konstatirao je i G. Neweklowsky u raspravi *Die kroatischen Mundarten in Burgenland*, Wiener slavistisches Jahrbuch, Bd. 15, 1969, str. 103.

⁷ U najzapadnijim selima uz Sutlu mogao bi se uz unutarnje tendencije fonetskog razvoja te pojave pretpostaviti i utjecaj slovenskih govora, usp. sličnu pojavu i u medimurskim i drugim kajkavskim govovima na slovenskoj jezičnoj granici.

U kajkavske inovacije ide i sporadična depalatalizacija glasa *l*, osobito u sufiksima: *prijatelj*, *učitelj*, *učiteljica*, *strašljiv*; sporadično palataliziranje glasa *l* ispred *i* (*māl'i*, ali: *věliki*, u istoga ispitanika iz Laduča); a vjerojatno, sudeći po stanju u sjevernijim, starosjedilačkim govorima, i ponašanje nekih konsonantskih skupina (*tōrēc*, *kēden* »tjedan«, *glājna* »glavnja«, *traftūr*, *lāfko*, *žūfka* (i: *žūhka*), *na klā*, *na kli*, *klāka*, *glān*, *glāke*, *meklā*, *trāmnik*, *grōjst* »grozd«, *hrūška* i dr.).

Izjednačivanje *č* i *ć*, *ǵ* i *ǰ* u srednje tvrdim glasovima nije u potpunosti provedeno – u svim sam selima slušao pokojega govornika koji razlikuje ta dva glasovna para. Treba naglasiti i to da je *i* »srednje« *č*, odnosno *ǵ*, u svih ispitanika osjetno mekše nego što je u starosjedilačkih kajkavaca, osobito se to jasno zapaža u skupini *hc* – *šč* (*hcāp* – *ščāp*, *hcūka* – *ščūka* itd.).⁸

O kajkavskom *e* na mjestu poluglasa bilo je riječi u t. 4.

Na istraženom terenu prisutno je protetsko *h* ili *v* ispred *u*, ali ta kajkavska osobina nije potpuno istisnula starije stanje, pa su uz likove kao *vūho*, *vūjček*, *hūdre* – *vūdre* poneke riječi ostale bez preteze: *ūjak*, pa *i*, drukčijega podrijetla: *Uzām* (Marija-Gorica).

Slično je i s hijatskim *v*: *pāvuk* – *pāuk*.

8. Prasl. *d' > j* (*hrjavo*, ali ipak: *hřda*; *mejā*, *třji*, *slāji*, *brīja*), *zd' > žd* (*rōžde* : *rozgūt*); *t' > č*, *ć*; *st'*, *sk' > hc*, *šč* (*dvorihće* – *dvorīšće*, *sprīšć*, *ščūca* itd.).

Sekundarne su konsonantske skupine obično očuvane u starijem, neasimiliranom liku: *rubjē*, *smetjē*, *zdrāvje*, *posudjē*, *protulitje*, ali: *vesēle* (Brdovec), *rubjē*, *grōbje*, *zdrāvje*, *zglāvje* (Harmica), *s kostjōm*, *smetjē*, *resjē*, *snōpje*, *gřmje*, *prūtje*, *listje* (otpalo, suho lišće), ali: *lišće* (zeleno, na drvetu), *rodāk* (Marija-Gorica).

Među pojavama konsonantizma istraženoga kraja treba upozoriti na fonološku vrijednost glasa *h* – nalazimo ga i u paradigmatskim nastavcima, iako ga poneki ispitanici u takvim položajima nužno ne govore: *žīpkih* (gen. pl.), *h šlāpah*, *na rūkāh*, ali i: *na stinā*, *na vrāti* (Marija-Gorica, slično i u drugim selima).

9. Iako je dakle, kako smo vidjeli, govor kajkavskih ikavaca u mnogim svojim osobinama izjednačen sa starijim okolnim kajkavskim govorima, ipak se u njemu još čuvaju neki tragovi prvotnoga njegova oblića. Tu arhaičnu boju govoru daju u prvom redu ikavski izgovor i *a* na mjestu

⁸ Izrazitu »mekoću« srednjih *č*, *dž* (koji su neutralizacija opreke *č* – *ć* *dž* – *đ*) konstatirao je za govor Bajngroba – Weingraben u austrijskom Gradišću G. Neweklo-wsky, *Zur kroatischen Mundart von Weingraben im Burgenland*, Wiener slavistisches Jahrbuch, Bd. 14, 1967/1968, str. 97, bilj. 12. Takvo »meko srednje« *č*, po fiziološkim i akustičnim svojstvima blisko štokavskom *č* karakteristika je i mnogih jugozapadnih kajkavskih ikavsko-ekavskih i ekavskih govora kojima je kontinuantu poluglasa *a*, usp. A. Šojat, *Govor u Samoboru i njegovoj okolici*, Rasprave Instituta za jezik JAZU, knj. 2, str. 58, a čuje se i po štokavskim krajevima Bosne i Slavonije, usp. D. Brozović, *O problemu ijekavsko-šćakavskog (istočno-bosanskog) dijalekta*, Hrvatski dijalektološki zbornik 2, str. 141; S. Ivšić, *Današnji posavski govor*, Rad JAZU 196, str. 203.

poluglasa, ali je strukturalno isto tako važno akcenatsko stanje, koje je ostalo u osnovi čakavsko (usp. t. 9. i 10). Međutim ima i drugih nekih pojava, osobito fonetskih i leksičkih, koje nisu poznate nijednomu autohtonom kajkavskom govoru. Među najznatnije takve pojave ide gubitak krajnjega *i* u infinitivu, što je karakteristika najvećeg broja čakavskih govora. Jednako je tako tipolčki važno sporadično čuvanje posebnoga vokativnog oblika (*čöviče, Kätō, Bārō, Mārō*), pa ženska imena na *-e* (*Kätē, Bārē, Mārē, Jānē* (vok. *Kätē, Bārē*...)). Nekajkavski su i komparativi kao *dobrīji, suhlīji, mehkīji, debīji*; protetsko *j* u imenu *Jiva, Jivek* (u apelativa je takvo *j* nestalo: *iglä*); neke konsonantske promjene (*svārba* »svadba«, *blitvō* »dlijeto«, *cikva, rōtkica, kät* »tkati«, *kālački stōl*). U Brdovcu sam zabilježio i čakavsko zvučno *γ*: *snīγ*, uz: *snih* i *snik*.

U govoru sutlanskih ikavaca (i u Brdovcu!) čuva se još prastari lik pokazne zamjenice masc. sg. *tā* (*tā stōl*), koji se od nom. sg. fem. razlikuje samo akcentom (*tā krāva*). U uporabi su i neke druge nekajkavske ili tek rijetkim kajkavskim govorima poznate riječi i oblici, kao: *jūtri* – *jūtra* »sutra«; *pōjūtri* »prekosutra« (Prudnice), *kadī, kadē* (Harmica, Krej Gornji), *svēkrv* (Brdovec), *lozā* »šuma«, *dižā* »muzlica«; *vriča* (Brdovec), *žākaļ* »vreća« (Marija-Gorica), *Uzām* »Uskrs« (Marija-Gorica), *lušina, nečāk, dikla* »služavka«, *kājš* »remen«, *grābļe, predā me* i dr.

10. Istraženo područje ima tri akcenta: $\sim \sim \sim$. Svaki je od njih po svojoj fiziologiji veoma izrazit, nekajkavskih karakteristika, sličan štokavskim realizacijama akcenta. Osobito je znatna razlika prema prvotnim kajkavskim govorima u ostvaraju akcenta \sim , koji je intenzivniji i kraći, i akcenta \sim , čiji se ostvaraji često približuju prirodi štokavskoga dugouzlaznog akcenta.

Sva se tri akcenta, u najvećem broju slučajeva, čuvaju na starom mjestu, s izuzetkom akuta, koji u nekim oblicima, na cijelom području, može prijeći u dugosilazni. Taj se prijelaz redovito događa na ultimi iza dugoga sloga (*z glāvē, z rükūm* : *z nogūm, ziš čerjōm*). U jugoistočnom dijelu terena, od Laduča prema Brdovcu, akut može prijeći u silazni i u drugim položajima (*kļūč, sūt, rukāv, prez. rūk*, ali i: gen. sg. *snahē, daskē*, instr. sg. *snahūm, daskūm* itd.). U Brdovcu je akut na ultimi najčešće metatoniran u silazni akcent, ali u nekim gramatičkim kategorijama, u istih ispitnika, još alternira sa silaznim akcentom (*jā* i *jā, mī* i *mī*, gen. pl. *pūc* i *pūc*). U enklizi se i u Brdovcu uvijek vraća akutska intonacija (*danī se* i sl.).

Kratki se akcent ostvaruje u svim položajima u riječi: *donesē, donesemō, živimū, nogū, snahā, mustāčī, slizenā, rükā, na rükī, dicā, zemī* »uzmi«, *klečītē, kļūčī, žejā, jītē, jūdū, ocvārki, glādnā; dopelāt, okāpāt, opādēš, nosīv* »nosio«, *čovik, gležāf, otāc, z ocēm, tubolēc, pijān, gredēļ, vrāpcōv* (gen. pl.), *čerjām* (dat. pl.), *kolāc; šenica, štrukovīna, pošiko se, čuvāju, zislāčimo, želīzo, dvorišče, karīka; vidīta, vīdim, vīdite*.

Navedene akcenatske pojave, koliko god povezuju akcenatsko stanje kajkavskih ikavaca s mnogim čakavskim govorima (i starom slavonskom štokavštinom), ipak nisu nepoznate ni pravim kajkavcima. Autohtoni

kajkavci sjevernije od područja kajkavskih ikavaca (npr. u Kupljenovu, Vel. Trgovišću, Zaboku, Začretju) imaju isto ili veoma slično akcenatsko stanje. Prava, strukturalna akcenatska razlika u odnosu na kajkavsko narječje u cjelini jest izostajanje pojave kajkavskoga metatonijskoga silaznog akcenta, u svim kategorijama u kojima se u kajkavskim govorima pojavljuje: *kušujem, darujem, vidim, češem, zäjec (zäjc), zäjci, žūška – žūhka, z bābum, zis kobilum, pāvuk – pāuk, kōža (u Brdovcu i: kōža), pālac, kolina (nom. pl.), kōla (u nekim selima sam zabilježio i: kōla), na potōku, na prāgu, zizūla se je, z lopātum, sēla se je, sidila, posiko, ostāvjen, cīcaju – cīcadu, dīla (3. l. sg. prez.), šenični* itd.

Veoma su rijetke riječi s metatonijskim silaznim akcentom. Te su riječi preuzete od starinačkih kajkavaca zajedno s akcentom: *mēla, svōra*.

11. Iz problematike akcenatskoga ponašanja u oblicima riječi upozorio bih ovdje samo na dvije karakteristične pojave.

Akcent mnogih pridjeva razlikuje se u neodređenom vidu od akcenta u određenom vidu: neodr. *mlād – mlādā – mlādō, žūt – žūtā – žūtō, črlēn – črlēnā – črlēnō, krvāv – krvāvā, jednāk – jednākā, krātāk – krātākā, vrūc – vrūcā, dōbar – dōbrā, vēseu – veselā, dēbeu – debelā, šīrok – šīrokā, nīzak – nīskā, slādek – slatkā* itd. prema akcentu određenoga vida: *mlādi – mlāda – mlādo, žūti – žūta – žūto, črlēni – črlēna, krvāvi – krvāva, jednāki, krātki, vrūci, dōbri, veselī (u Marija-Gorici: vēselī – vēsela), debēli, šīrōki, nīski, slātki*.

Tipična je osobina sutlanskih kajkavskih ikavaca da je dativ sg. imenica tipa *glāvā, nogā* također oksitoničan (*glāvī, rūkī, nogī, sestri, snahī*), a takav analoški akcent imaju neke imenice toga tipa i u akuz. sg. i nom. akuz. pl. (*grēdū, grēdē : glāvu, glāve*). Taj je analoški akcent djelovao u nekim selima (Marija-Gorica, Kraj Gornji, Vukovo Selo) i na dativ i akuzativ sg. imenića tipa *cīrkva (k cīrkvī, h cīrkvū, na strāzū)*.

12. Prednaglasne dužine čuvaju se u svim položajima, zanaglasne su nestale, osim u nekim afektivnim situacijama, kakve se odražavaju na primjer u vokativu *Kātō, Kātē*.

13. U oblicima imeničke promjene treba istaknuti ove pojave:

Sela uz cestu Brdovec – Harmica i južno od nje imaju sačuvan nastavak instr. sg. m. *-em* iza palatala i glasa *c*: *s klūčēm, sprīščēm, z mūžēm, z ocēm*, ali i u tom kraju ima sporadičnih izjednačivanja toga nastavka s nastavkom nepalatalnih osnova (*z jēžom*). Sjevernije od te ceste postoji u tom padežu samo nastavak *-om* (s fonetskim varijantama *-om, -um*), bez obzira na dočetni konsonant osnove: *sprīščōm, z ocōm, s kořūm, s klūčōm, za miřum, z grōřzum*.

Slična je situacija i s alternacijama nastavaka gen. pl. *-ov, -ev* i dat. pl. *-om, -em*, ali su ti nastavci i u južnim selima često izjednačeni u nastavcima *-ov, -om (loncēv, zājcem, ali i: jēžov, jēžom, vrāpcōf, vrāpcōm)*.

Imenice srednjeg roda, jednako kao i imenice a-promjene, imaju u gen. pl. nastavak *-o*: *ramēn, krīl, kao rūk, zubāč, būh*. Imenice ženskog roda kojima osnova syršava konsonantskom skupinom imaju u tom padežu nastavak *-ih*: *zīpkih, cīrkvih*.

Nastavak lok. pl. imenica o-osnova jest *-i* ili *-ih* (na *brigī*, na *brigih*, po *sēli*, po *sēlih*), a imenica a-osnova *-a* ili *-ah* (na *grēdā*, na *stīnā*, h *rūkāh*, h *šlāpah*).

U instr. sg. imenica i-promjene nastavak je kao i u imenica a-promjene: *-um* (ili: *-om*), gen. pl. i-promjene ima nastavak *-i*, dat. pl. nastavak *-em*, lok. pl. *-i* ili *-ih*, instr. pl. ponajčešće ima nastavak *-mī*, ali je moguć i nastavak *-i*: instr. sg. s *krvjūm*, s *kostjōm*, gen. pl. *kostī*, *lūdi*, dat. pl. *lūdem*, lok. pl. h *riči* – h *ričih*, instr. pl. *ričmī*, s *kostmī*, z *ludmī* – s *kostī*, z *lūdi*.

Stari nastavak akuz. pl. m. *-i* živi još u nekoliko imenica (*lūdi*, *gōsti*), ali i u njih je običan i noviji nastavak *-e*: za *ōve mlāde lūdi*, h (v) *gōsti* – *lūde*, *gōste* (Ključ, tako i u drugim selima)

14. U pridjevskoj se promjeni ističe nastavak *-oj* u dat.-lok. sg. f., koji upozorava na nekajkavsko podrijetlo govora: na *nāšoj gmājni*. Na cijelom se području razlikuju nastavci kosih padeža prema palatalnosti završnog glasa osnove: *jednōga*, ali *vrūcēga*. Brojevi *jedān* do *pēt* sklanjaju se. U komparativu najfrekventniji je nastavak *-iji* (*slabīji*, *starīji*, *novīji*, *čvrstīji*, pa i: *dobrīji*, uz *bōlši*, *težīji* uz *tēži*, *mehkšīji*, uz *mēkši*, *debļīji* – *deblīji*, *suhļīji*, *slatkīji*, uz *slāji*). Komparativ se tvori i nastavcima *-ši* i *-ji*: *jākši*, *lākši*, *līpši*, *mlējši*, *slējši*, uz *slāji*, *tŗjši*, uz *tŗji*, *vīši* (u Laduču sam zabilježio: *vīži*, analogijom prema *nīži*), *krāci*, *glībji*.

15. Među oblicima zamjenica treba spomenuti gen. *čēsa* i *čēga*, akuz. *predā me*, instr. z *mēnum*, s *tōbum*. Fonetski su interesantni likovi: *zā jga* »za njega«, *ōd fēnga* »od njega«, *fēngov* »njegov«, *jōjūn* – *jēnin* (u južnim selima) – *fēni* (oko Marija-Gorice) »njezin«; *kī*, *kā*, *tēri*, *nīš*, *kēj* – *kē*, *dō* »tko«.

16. U glagolskoj promjeni ponovo ću spomenuti gubitak krajnjega *-i* u infinitivu, s napomenom da su u svim selima poneki govornici preuzeli karakterističan kajkavski puni oblik infinitiva.

3. lice pl. određenih glagolskih vrsta analoški je prošireno nastavkom *-du*: *berēdū*, *žāfadu* »žanju«, *nōsidu*, *kōpadu*, *mōredu*, *perēdū*, *darūjedu*, tako i: *nē du* »ne idu«, *znādū*. Međutim, u svim selima moguć je i nastavak *-ju*, koji u Marija-Gorici i u kraju oko nje preteže: *mōreju*, *mučījū*, *pustījū*, *darūjeju*, *skušūjeju*, *orējū*, *krādēju*, *pīšeju*, *zdigneju*, *nesējū*. U Laduču sam zabilježio i: *lājaju* »laju«.

U imperativu glagola s osnovom na velar samo se u najstarijih ispitaničkim ćuva rezultat II. palatalizacije (*spečī* – *spečīte*, *pomožī* – *pomožīte*), obično je u takvih glagola u imperativu analoški palatal (*spečī* – *spečīte*, *rečī* – *rečīte*).

Glagoli II. (Maretićeve) vrste imaju infiks *-ni-* (*zdignīti*, *splāhnīti*).

Aorist, imperfekt i particip na *-(v)ši* nestali su iz govora kajkavskih ikavaca, kako je to u svim kajkavskim govorima.